

[Transcript] Dagens Eko / Putin och chokladfabriken - så slår bojkotten

Jag var nere på mataffären runt hörnet här.

Vi köpte inte marabou choklad, utan det blev en sån här vit, tillgodis-deserve bakning, men jag tänkte att den går att väl äta.

Lite oklart om att gå och äta.

Har jag jätteslag ansiktet på Putin nu, skulle jag säga?

Ja, kan inte riktigt, men du har visat någon form av stöd för Svenske, eftersom han ändå har sagt att det är så här du ska bete dig.

Men frågan är vilken effekt det egentligen har.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin.

Idag, Putin och chokladfabriken så slår bojkotten.

Det är den 10 juni 2023.

I en liten matbutik på Körn går en anställd runt och sätter upp laminerade lappar i chokladhyllan.

Vi har valt att märka ut i hyllarna.

För er info, Mondelis är svartlistade av Ukraina, står det.

Vi har fått mycket fin respons på sociala medier, så det är roligt.

Mondelis, det är en multinationell amerikanska livsmedelskoncernen som bland annat äger svenska varumärken som Oboj och Marabo.

Bojkotten mot Marabo växer.

Bakgrunden till det här, det är att Ukrainska myndigheter några dagar tidigare svartlistat chokladtillverkaren.

Eftersom de har kvar verksamhet i Ryssland, och bojkotten sprider sig runt om i Sverige.

Liseberg pausar alla inköp från Marabo.

Döda barn dricker inte Oboj helt enkelt.

Till förskollefröket med näst, så valde vi en annan form av choklad.

Gäste Johan Anderberg, reporter på Ekonomieekot.

Jag och Johan tänker att vi kanske ska börja med själva idén som ligger i botten här.

Att man genom att bojkotta olika varor ska kunna driva förändring.

Vad kommer den här idén ifrån?

Man brukar nämna sysra 1700-talet som den tid då det här verkligen börjar på riktigt.

Det är både brittiska slaurimutståndare för att språka bojkott av varor som producerats av ofre arbete.

I början av 1800-talet kunde man i amerikanska tidningar läsa uträkningar om 25 personer så köpte socker av en viss slavägare.

Så krävdes det enslav för att upprätthålla den här produktionen.

Vad är det i arbetet för riktiga idén?

Det finns jättemånga exempel.

Till exempel under 30-talet var det många som försökte bojkotta Nasi i Tyskland.

Och det kan nog mest kända er väl den bojkott som inleddes mot Syrafika under aparta i regimen.

För jag tänker samtidigt att det har funnits också en annan idé som har växt fram som egentligen är rakt motsatt.

Att man ska faktiskt handla med dem som tycker och tänker annorlunda än en själv.

Ja, det är det som så hinner intressant.

För det här är väl egentligen någon ny tanke som egentligen tog jättemycket fart efter Myres fall.

Här i Öst-Berlin har köerna växt oavbrutet hela dagen utanför de olika övergångsställen som finns.

I den här tiden snackar man väldigt mycket om att man har nått in i historiens slit. Att man måste ta nåt in i någon form av marknadsliberals slitpunkt för världen. Att den här stora kampen mellan kommunism och marknadsekonomi är över. Det kommer tv-bilder för att man måste vara om att de har fått sitt första mäktarnats. Det är ganska grått i stan men inne på mäktarnats ser det ut som vilket mäktarnas som helst i världen.

Människorna tycker i sådana man hamburen och de gör tummen upp till den amerikanska tv-report. Nån äldre man säger att han inte gillar det. De yngre säger att de gillar hamburen. Det här är framtiden helt enkelt.

Ja, det är väl lite den tjänsten man får av det här upptaget. Alla rysslar går in i en ny era.

Det som är intressant är att den här tiden börjar formeras någonting som man skulle kunna kalla mäktarnas teorin.

Den amerikanska författaren Thomas Friedman kallar det för The Golden Arches Theory. Den här bilden kommer från de här gillande bögarna som är mäktarnas logga. I kort är det gått teorin på att två länder där båda har mäktarnats aldrig hamnar i krigmävrande. Och varför då?

Om de har ett mäktarnats så har de uppnått nån form av marknadsekonomisk mognad. Då vill man inte kriga, det vill man bara bli rikare och käka hamburgare. Precis, ungefär så jag löd den här teorin.

Och även svenska företag kommer till Ryssland i den här tiden. I år 2000 etablerar sig Ikea där.

Och den svenska socialdemokratiska ministern Leif Pogotsky står framför en Ikea-bukhylla i ett varuhus och ser väldigt nöjd ut och berättar att transformationen i Ryssland verkligen har tagit fart. Men Johan, jag kommer ju att tänka på att McDonalds öppnar i Moskva och många andra ställen tar jag i Ryssland, men också i Ukraina och Kiev.

Mm, just det.

När Ryssland har inledat de här fullskaliga invasionen av Sigrandland då får man väl säga att teorin kanske inte stämmer.

Men då väljer ju faktiskt McDonalds att gå ur Ryssland. Och det ersätts av nån form av kopia. Så på jättessäst skulle man kanske kunna rädda den här teorin.

Just det.

Den blir på något sätt sandfast efterhand. Och följer andra det här exemplet då?

Det blir verkligen nån form av exodus av västländska företag. Ikea, Hans-Maritz, Spotify, Daj.

Och vad är motivet bakom det? Varför lämnar de alla så snabbt?

Det som är intressant är att man hade kunnat tro att de var tvungen att göra det för att det fanns lagar och regler föran Sverige och EU som tvingade dem. Men det här är ju stort sett frivilligt.

Just det.

Det finns sanktioner, men inte mot hamburgare eller bookhjutor, liksom.

[Transcript] Dagens Eko / Putin och chokladfabriken - så slår bojkotten

Det har funnits nån form av trend i näringslivet med det man kallar ESG och att företag också ska visa sig ganska goda.

Och vad är det där i ESG?

Det står för Environmental Social Governance.

Det kan bland annat ta sig uttryck i olika rankingsystem

som avgör huruvida vissa fonder följer av och investerar i de här företagen och så där.

Så egentligen skulle man ju måste vara riktigt synisk att säga

det finns ju affärsmässiga motiv även bakom att lämna Ryssland

även om det ser ut som att man tar en förlust i det korta loppet så kanske

det finns en uträkning där bakom som säger att det här ändå är bra för verksamheten i det långa loppet.

Så Rysslands invasionen för kraina inträffar i tillfället där det har blivit allt viktigare för företaget inte bara känna pengar utan också jobba för hållbarhet och goda mål, så där.

Ja och Ukrainerna har ju verkligen varit ganska smarta här i att hjälpa till i våra beslut

och de har ju skapat en egen lista för vilka företag som inte är okej att köpa och handla med.

Varsål, droje, droje, droje.

Den heter International Sponsors of War

och ligger på en av deras regerings hemsidor där man kan läsa om vilka företag det handlar om

och den har ju lätt fram till media uppmärksamhet i olika länder

för olika varumärken.

Och i Sverige drabbades ju bland annat absolut vodka tidigt av det här.

Just det.

Nu stänger absolut kompanis ägare Pernod Ricard kontoret i Ryssland.

Ägaren till absolut vodka som heter Pernod Ricard stoppade exporten till Ryssland någon gång i mars april 2022

men det exportförbudet varade bara ett år

och i början av april 2023 så hävde det franska kostnaderna sitt exportförbud.

De ville börja sälja till Ryssland.

Precis.

Men då slod det ju bara hit i Sverige.

S-toppen Anders Ygeman twitterade absolut Putin,

ämledamot en Gustav Götverk.

Vissa reklamviror har gjort om de här klassiska absolut reklamafissioner

till absolut brukkott och även vissa krogar säger att de inte ska servera absolut längre.

Jag vill inte att min personal ska vara tvungna

att svara för varför vi säljer produkter som kan bidra till något positivt för Putin.

Och sen så går det så långt att svenska odlare ville sluta sälja vete till den här spritjätten.

Det blir liksom ett tryck på företaget och det funkar det då.

Och att det är just vodka som blir den här stora debatten då.

Det tror jag har att göra med att det är ett klassiskt svensk varumärke.

Jag har svårt att tro att medier och allmänhet skulle gå igång jättemycket

om det ska handla om någon liten del till en fläktsystem.

Men när det är klassiskt svensk sprit då sätter man ner foten.

Jag tror att det har väldigt stort bottys.

Och det drar bara in andra svensk klassiker lite senare.

Ja.

För jag antar att det är nu vi är framme vid den här liksom helsvenska choklarkaka.

Precis.

Och hur hamnar de marabo i det här blåsvärdet då?

Det är ju en lite annan situation än den som absolut hamnar i.

För det är inte så att det säljs marabo i Ryssland.

Utan det är ju marabos ägar.

Montelis som också har verksamhet i Ryssland.

Så de har ju lite fallit offer för att de är en del av en jättestor koncern.

Just det.

För Montelis, då sätter ju upp den här ukrainiska listan i maj i år.

De blir svartlistan.

Ja.

Och marabo, de har ju hamnat i Montelis lite av en slump.

Det är ju liksom jättemånga så här uppköp och samgrändar och avknoppningar från olika multinationala företag som har gjort att de har hamnat i just den här koncern.

Just det.

Ja, för det är nog...

Tänker jag få svenskar som går och köper sin choklarkaka eller sin oboj och tänker på Montelis?

Nej.

Men efter ett tag börjar ju liksom massa andra företag bojkotta marabo, eller andrahands bojkott, kan man säga.

Tillsammans är det SJC som slutar sälja chokladen

för sina tag och försvarsmakten, SAS och jättemånga andra.

Och för dem är det ganska lätt beslut för chokladförsäljningen i troligen en väldigt, väldigt liten del av SJC-omsättning.

Och det finns ju som vi brukar säga på public service

också andra choklatillverkare.

Precis.

Men Johan börjar säga förstår vad det är marabo anklagas för som gör att de är utsatta för den här bojkotten.

Alltså de ägs av Montelis.

Men vad är det man menar att de gör i Ryssland som motiverar det här?

Montelis, de tjänar ju pengar i Ryssland.

I sin årsredovisning för 2022 så skriver de

att den ryska verksamheten står för 4% av den totala omsättningen.

Och det innebär att de har försäljning där

på ungefär 13 miljarder kronor.

Och enligt den här ukrainska listan då

innebär det att Montelis betalar cirka 650 miljoner kronor i skatt i Ryssland under det här året.

Och vad är problemet med deras områden?

Det är att de här pengarna går in i den ryska statsbudgeten som ju används för att finansiera kriget.

Jag tänker Johan, är det någonting här att svenska konsumenter är liksom känsligare eller mer på hugget än andra?

När vi har haft då exempel som du sagt först vodka och sen nu marra på...

Jag tror att kombinationen av de svenska varumärkarna och att det just handlar om givet i Ukraina gör att det är väldigt känsligt.

Men just den här typen av konsumentbordkott den är ju snarare väldigt mycket starkare i ett par andra länder skulle jag vilja säga.

Vilka då?

T.ex. i USA så har det varit väldigt, väldigt många uppmärksammade konsumentbordkottar de senaste tio åren.

T.ex. har ju Monterlis hamnat i två uppmärksammade bordkottar där de senaste åren.

Okej.

No more Oreos!

No more Oreos!

2015 så får ju Donald Trump upp ögonen för att Monterlis håller på att flytta en fabrik till Mexiko.

Och uppmanar till en bordkott av Oreos som är en annan produkt som Monterlis äger.

Kakona.

Precis.

Och vad händer då då?

När de ska flytta den här fabriken?

Ja, uppmanar ju Donald Trump till bordkott.

Han säger no more Oreos.

Ah, it's gonna be tough getting off Oreos.

Och tre år senare så upptäcker delen av den europeiska extremhögerna att Torblerane, ett annat av Monterlis-varumärken har halalsatifierats.

Och då vill man bojkotta av den handledningen.

Så Monterlis är med andra ord vana vid

[Transcript] Dagens Eko / Putin och chokladfabriken - så slår bojkotten

den här typen av bojkotter i olika frågor.
Och just när det gäller Ryssland verkar det som att
det är känsligt här uppe i norr i Sverige och Skandinavien.

Precis.

Många bojkottar maraboschokladen.

Och nu säger ägarens vd ifrån.

Det är den 14 juni 2023.

I en debattartikel i Aftonbladet

går Monterlis vd i Sverige, Martina Flämströmhut
och bemöter kritiken.

Hon skriver, citat

Akteurer som plockat bort marabor från sina hyllor
är givetvis helt i sin rätt och görar det.

Men samtidigt kan inte låta bli och undra
om dessa aktörer inser hur många varor de behöver
exkludera och de ska vara konsekventa.

Sommarglassen, knäckemackan,
den traditionsenliga julmusten
och även blöjorna riskerar att försvinna.

Slut citat.

Ja, Johan, vad säger du?

Har vd här på Monterlis en poäng?

Jo, men hon har det för väldigt många av de här produkterna
de ingår i större koncernen
där ägarna fortfarande har viss verksamhet i Ryssland.

Och på ett sätt har ju
de här varumärkena samma problem som
vi på Sveriges Rally eller SVT har.

Det finns så många program och så många medarbetare
att om någon säger nånting i någon social medie
så får hela varumärket ta stryk av det.

Då får vi alla mailkorgen fulla.

Det som är intressant är att
man egentligen bara bojkottar när det är billigt.

När SI till exempel slutar sälja en marabor
i sina butiker på tåg.

Det är ju en liten, liten post i deras intäkt
och det är ganska lätt för dem att byta ut marabor mot någon annan choklad.

Men ni på sistone har vi kunnat läsa om hur
Volvo's ägare Gilly också har svartlistats
av veckrarna.

Göteborgs stad och Västra Götlands regionen
som äger massa Volvobilar
för att såklart man ska fråga om det här.

Och det blir mycket svårare för till exempel Göteborgs stad har ju redan bojkottat marabor men Volvo är ju jättestor arbetsgivare och när man ska beskriva om inköp av bilar istället för choklad så blir frågan lite mer komplex. Nu i nyligen sa ju Göteborgs kommunstyrelsens hotförande Jonas Artenius till dagisindustriet en bojkott av Volvo inte i aktuellt men egentligen är det ju exakt samma läger för marabor och Volvo.

De har en ägare som är svartlistade av Ukraina. Men frågan blir ju ändå till slut då såhär det här med att jag ska välja en annan choklad när jag går till mataffären.

Har det någon egentlig påverkan eller blir det mer som någon slags livsstilsval att jag är en sådan som inte vill behandlas med det?

Det har ju en viss marginell påverkan och om det leder till att Mondeli skulle lämna i sådan ett hållet så har det ju någon form av hävstrångseffekt också att man bara genom att ändra lite kan få en stor effekt.

Men sen får man också tänka på hur man använder sin tid.

Det är ju inte helt rimligt kanske att säga att någon som jobbar på Saab med de här lyftoveranssystemen som Ukraina behöver.

Att han eller hon lägger en timme av sin dag på att kolla vilken choklad...

Jag går runt och läser.

Det finns stillta.

Precis.

Kan jag betta att den personen är en timme på jobbet än att köpa rätt choklad?

Så det finns ju rätt mycket att ta hänsyn till här.

Och jag tänker också när fokus hamnar så mycket på en produkt.

Är det rättvist mot Marabó, de som jobbar på fabriken här i Sverige som ju faktiskt då som du sa de säljer ju inte ens till Ryssland?

Nej, nej.

Det är möjligt att göra det åtivist mot de.
Kan man ju tycka.
Och det är möjligt att man skjuter sig foten lite
om man skulle göra det här i större skala
och förlora en massa arbetstillfällen
i Sverige och så vidare.
Det är helt lätt att veta vad man ska göra här.
Det man kan säga är kanske att
om andra företag ser
hur jobbigt har blivit en måndelis
att hamna i den här situationen
så kanske de i alla fall väljer
att inte investera mer i Ryssland.
Det kan få någon slags spridningseffekter.
Ja, och att det på mig kan vara lite
om hur man begivar skattebått eller andra bort.
Att upptäcktsrisken är egentligen ganska liten
men medvetenheten om att
det går att bli upptäckt
avskräker nu en hel del
från att begrava vissa bort.
Du ville avsluta med chokladbilen.
Ja, det ser inte jättegod ut.
Men det är liksom...
Som när man var liten
så hade man bokchoklad
som man trodde var riktigt choklad
för alla hade kyla.
Men jag tänkte...
Kan du inte kolla vad den kommer ifrån?
Det här är ju liksom
koops egna vita choklad.
Den är producerad av
ett franskt företag
Semoy Chocolatier.
Nu hittade jag någon hemsida
Liv Russia.
Det är en annan sån här lista.
Det här är enligt den då
från maj 2023
så är de baserade
i sin ryska verksamhet.
Har de baserat i
St. Petersburg.

[Transcript] Dagens Eko / Putin och chokladfabriken - så slår bojkotten

Och man anger att de är den tiondestörsta chokladexportören till Ryssland.

Ja.

Det är ganska bra exempel på hur svårt det här är.

Tack Johan.

Tack.

Och det var allt från dagens ECO.

Tack så mycket.